

Mere end blot to timer?

- erfaringer fra forsøg med alternativ konfirmationsforberedelse i Viborg

Af Kirsten Grube og Suzette Munksgaard

I Viborg Domprovsti og i Viborg Østre Provsti er der i 2011-2012 i fire sogne blevet eksperimenteret med alternative modeller i konfirmandforløbene. I forsøgene er der særligt blevet sat fokus på nye rammer, det vil sige forsøg med at indføre vekselvirkninger mellem korte og lange forløb, at have forlængede dobbelttimer, at holde pauser i vintermånederne, at forsøge at have henholdsvis morgen- og eftermiddagshold – som alt sammen bliver en del af en samlet årsplan. Center for Ungdomsstudier (CUR) har evalueret de alternative forløb. I evalueringsarbejdet er der blevet sat fokus på betydningen af de alternative forløb med afsæt i tre undersøgelsesparametre: **Læring og værdiformidling, den praktiske planlægning og samarbejdsrelationer** og flere perspektiver: Hvad siger præster, lærere, skoleledere – og ikke mindst konfirmanderne?

Nye religionspædagogiske muligheder

Strukturelle ændringer har naturligvis først og fremmest strukturelle konsekvenser – i form af såvel muligheder som barrierer i forhold til fleksibilitet og samarbejde mellem kirke og skole. Erfaringerne peger dog også på, at 'ryster man posen' rent strukturelt, åbner der sig nogle religionspædagogiske muligheder. Hvis konfirmandforløbet er gennemtænkt på en god måde, kan konfirmanderne faktisk opleve det som relevant og vedkommende – og konfirmanderne kan blive mere fortrolige med kirke og kristendom.

Hvilke 'ingredienser' skal være til stede?

Hvis et alternativt forløb skal lykkes, hvilke 'ingredienser' skal da være til stede, hvis vi ser på erfaringerne fra Viborg? Hvilke dimensioner skal spille sammen, for at form og indhold kan gå op i en højere enhed?

Evalueringen peger – med afsæt i undersøgelsesparametrene – på følgende tendenser og tilhørende anbefalinger:

Anbefalinger, der vedrører struktur og rammer

- Vigtigt med lokalt forankrede konfirmand-forløb

Det sikrer, at der tages højde for **lokale og særegne** forhold (ressourcer og muligheder), og det skaber den nødvendige ramme for de unges læring.

- At skabe rammer for et godt samarbejde mellem skole og kirke.

Det indebærer en større gensidig **forståelse og kollegialitet** mellem skole og kirke, der bliver hinandens medspillere og ikke modspillere om at skabe de gode læringsrammer. Rent praktisk undgås mange aflysninger.

- En opfordring til at lave årsplaner/årskalendere

Det kan indledningsvist skabe en vis arbejdsbyrde, men kan give et **overblik og overskud** senere i forløbet. Den indledende arbejdsbyrde opvejes af, at det daglige arbejde bliver lettere at gå til, og

at årsplanen er en forudsætning for at give en god kommunikation undervejs.

- **Anbefalinger, der vedrører læring og værdiformidling**

Strukturerne (vekselvirkning mellem korte og lange forløb) i de alternative konfirmand-forløb giver overordnet mulighed for at bringe det **udvidede læringsbegreb** i spil, det vil sige læring, der fokuserer på konfirmandens forståelse og meningsdannelse. Det udfordrer til at sætte fokus på **den implicitte læring** og den erfaringsbaserede didaktik, som f.eks. udfolder sig ved, at man som præst og konfirmand *gør* noget sammen i praksisfællesskaber.

- **Forløb. At gennemtænke forløbet i forhold til formål og struktur**

Et gennemtænkt forløb, der rummer overvejelser over, hvordan **formål (hvad vil vi?) og tilgange (hvordan gør vi?)** spiller sammen, kan give et udbytte for konfirmandernes læring.

- **Fordybelse. At bruge tid på at erfare og reflektere over kristendommen som livstydning**

De lange forløb giver mulighed for at skabe den **væren**, hvormed den enkelte konfirmand kan sanse og reflektere over kristendommen som livstydning. Samtidig kan de lange perioder med fordybelse være med til at vitalisere de korte og spille en rolle for de relationelle tilgange.

- **Brug for vekselvirkning**

Vekselvirkningen mellem de korte og de lange forløb skaber mulighed for **differentieret undervisning, kreative tilgange** og giver anledning til at **tilgodese** den enkelte konfirmand og dennes forudsætninger.

- **Fortrolighed. At skabe fortrolighed med kristendommen gennem fortrolighed med præsten**

Konfirmanderne søger efter troværdighed og noget, de kan "stå inde for". Hvis præsten gennem nærvær, formel og uformel samtale (over bordtennisbordet m.v.), gennem en praksis signalerer, at kristendommen er relevant, kan det også opleves som meningsfyldt for konfirmanden. Sammenhængen mellem forløb, fordybelse og fortrolighed (De tre F'er) skal forstås på den måde, at hvis man som præst tænker i, hvordan man vil opbygge sit **forløb**, så det på optimal vis kombinerer kortere (enkelt- eller dobbeltlektioner) og længere perioder (temadage og temauger) med indbyggede pauser f.eks. i december, skaber det en varieret rytme, der får budskaberne til at bundfælde sig. Lange forløb, intense perioder og velanbragte pauser skaber den nødvendige **fordybelse**, der er essentiel, når der arbejdes med eksistentielle spørgsmål. Samtidig skaber det mulighed for **fortrolighed** med præsten som person og "trosbærer", der på en og samme tid skaber **fortrolighed** med kristendommen – som det er formålet med dåbsoplæring.

- **Morgen- eller eftermiddagstimer? Formidlingsformerne er det afgørende**

Det er **ikke nødvendigvis tidspunktet**, der er afgørende for graden af læring, men snarere **formidlingsformer**, læringstilgange og mulighederne for graden af deltagelse og engagement, der er bestemmende for, om konfirmander får noget ud af timerne.

Hvor skal man begynde?

Ovenstående anbefalinger er en række 'ingredienser', som hvis de sættes i spil ude i de enkelte sogne kan skabe nogle gode betingelser for læring, samarbejde og fleksibilitet. Der eksisterer ikke

én færdig opskrift på, hvad der er den gode lokale løsning, men med afsæt i erfaringer fra Viborg er det muligt at give nogle bud på nogle vigtige ingredienser, som er vigtige at have med, hvis man gerne vil skabe nogle gode rammer for de unges læring.

Men hvor skal man begynde, hvis man som præst gerne vil prøve nogle ting af ude i sin sammenhæng? Hvad er **hovedingredienserne**?

Her er det vigtigt at fremhæve, at erfaringerne fra Viborg peger på følgende:

Den **relationelle tilgang** kan implementeres, uanset hvilken form eller struktur, man i øvrigt lægger ned over sit konfirmandforløb, eller hvilket indhold man vægter at sætte fokus på. Her er det vigtigt at sige, at selv små tiltag kan gøre en stor forskel. At sætte en skål frugt frem, at frembringe et bordtennisbord (eller sågar bare et net), at vælge at snakke med konfirmanderne over en kop te i en pause, kan betyde, at konfirmanderne oplever konfirmandforløbet som 'anderledes', og at præsten gerne vil dem. I disse tilfælde giver konfirmanderne udtryk for, at de godt tør spille sig selv på banen, deltage på en anden måde og forholde sig til "Andetheden" i tilværelsen på en positiv og åben måde.

Bevidstheden om **intentionen** med at lave et alternativt forløb er yderligere en hovedingrediens. Man skal ikke bare lave et alternativt forløb for at lave et alternativt forløb, og man skal ikke sætte gang i en række aktiviteter/forløb uden at vide, hvorfor man gør det. Hvis intentionen med det, man gør, formår at skinne igennem årsplan, aktiviteter og indhold, er man allerede nået langt.

Præst og kirke kan proaktivt møde aktuelle udfordringer

I Danmark udfordres kirken dels udefra af nye kommunale og skolepolitiske omstruktureringer, dels indefra af en voksende bevidsthed blandt præster og konfirmander i forhold til, at konfirmandforløbet skal være bærbart og brugbart for konfirmanderne både på den korte og på den lange bane. Hvad betyder evangeliet ikke kun i forhold til kirkens kirkelighed men også i forhold til unges virkelighed? Kirken udfordres til at gå i dialog med skole og lokale aktører, med konfirmander og forældre, med kirkeligheden og de unges virkelighed.

I denne dialog og udviklingsproces er præst og kirke ikke 'underlagt' omstruktureringer og trætte teenagere, men er en aktør, der proaktivt har mulighed for at tænke i kateketiske og religionspædagogiske muligheder. Konfirmandforløb kan sammensættes med en luthersk frihed, og ingredienserne kan blandes kreativt efter lokale forhold og smagsløg. Og endelig kan der deles ud af de refleksioner, der gøres over erfaringerne, så andre præster ikke behøver at opfinde den dybe tallerken, men kan lade sig inspirere og derefter tænke selv i egen kontekst. På denne måde kan vi håbe på, at konfirmandforløbene fremover bliver "til at bære" for præsten og bliver "bærbart" for konfirmanden.

Trin i et godt samarbejde mellem skole og kirke omkring konfirmandforløb

- nogle gode råd til præsterne

Januar/februar:

Møde mellem præst og skoleleder for at tilgodese ønsker fra begge parter. På det møde kan man aftale det videre planlægningsforløb.

Præsten udarbejder forslag til årskalender.

Marts/april:

Møde mellem præst, kommende 7. classes-lærere og skoleleder, hvor begge parter medbringer kladder på årskalenderne (2. år behøver skolelederen måske ikke deltage). Der arbejdes sammen om en årskalender.

Præsten udarbejder mere specifik årsplan med indhold. Årsplanen sendes til lærer/skoleleder til orientering.

Ved eventuel lærerdeltagelse på temadage/ ekskursioner: Forventningsafstemning i forhold til, hvilken funktion læreren kan/bør påtage sig

Hvad man eventuelt derudover kan gøre:

Besøge klassen (som observatør/bidrage med input i forhold til tema) på 6. klasses trin. Eventuelt lave en fælles julegudstjeneste.

Eventuelt mødes med klasselæreren undervejs eller efter forløbet for at følge op på eller evaluere på samarbejde og forløb.

Anbefalinger og trin til et godt samarbejde er udarbejdet af Kirsten Grube og Suzette Munksgaard fra Center for Ungdomsstudier (CUR) med afsæt i en evaluering af alternative konfirmandforløb i Viborg Domprovsti og Viborg Østre Provsti. Evalueringen er formidlet i rapporten: *'Mere end blot to timer? – Evaluering af Alternativ Konfirmationsforberedelse i Viborg (EVAKIV), årsevaluering (2012)'*. Læs mere om CUR på www.cur.nu.